

3. Криміналістика: Підруч. / За ред. В. Ю. Шепітька. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: «Вид. Дім «Ін Юре», 2004. – 728 с.

4. Криміналістика. Кредитно – модульний курс: підручник / За ред. П. Д. Біленчука. – 4-те вид., змін., допов. і доопр. – К.: ВД «Дакор», 2014. – 520 с.

5. Дослідження проблем магазинних крадіжок (частина 2) / ANTIvor – спеціалізована компанія протикрадіжного обладнання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.antivor.ua/article.aspx?id=58>

УДК 343.919:343.533

Осипенко І. П., старший викладач,
Бугрим М. П., студент,
Чернігівський національний технологічний університет,
м. Чернігів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО- ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

З розвитком комп'ютерних технологій з'являються нові види злочинів, об'єктом злочинного посягання яких є інформаційна безпека, нормальне функціонування електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж, комп'ютерної інформації, права на неї, а також мереж електрозв'язку. Внаслідок цього виникає необхідність правового захисту інформації такого роду від протиправних посягань. Відповідно це виступило підставою для розробки нових методів по виявленню, розслідуванні та попередженні правопорушень скоєних із використанням комп'ютерних технологій, чим займається криміналістична характеристика злочинів.

На проблему криміналістичної характеристики злочинів звертають увагу багато вчених, науковців до яких можна віднести: Белкін Р. С., Возгрин І. А., Васильєв Л. Я., Самигін Л. Д., Танасевич В. Г., Яблоков М. П. та інші. Однак на даний час, серед авторів нема єдиної думки, які саме елементи необхідно включати до криміналістичної характеристики злочинів у сфері використання електро-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Саме проблемам криміналістичної характеристики даного виду злочинів присвячена ця стаття.

Способами виявлення комп'ютерних злочинів, зокрема є:

- оперативно-розшукові заходи, що передують початку досудового розслідування. Цим способом виявлено близько 28 – 38,2 % випадків;

- перевірочні та контрольно-ревізійні заходи (документальні бухгалтерські перевірки, ревізії, аудит тощо), що проводяться представниками різних організацій і підприємств. Це мало місце у 18 – 40 % випадків;

- судові експертизи, слідчі дії у ході проведення досудового розслідування щодо інших злочинів (9 – 10 % випадків) [1, с. 445].

Комп'ютерні злочини у переважній більшості носять не очевидний характер. Майже завжди виникає необхідність проведення попередньої перевірки отриманих повідомлень, у процесі якої можна достовірно встановити наявність ознак злочину [3, с. 142].

Важливе значення для розслідування злочинів даного виду є місце вчинення злочину, яке обумовлене визначенням середовищем – сферою діяльності електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку [2, с. 171].

Особливість і тяжкість таких злочинів є те, що дане діяння може розповсюджуватися на територію інших держав через всесвітню мережу інтернет, тобто сліди можуть знаходитися на серверах провайдерів, які розташовані за межами нашої держави.

Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку – це злочини, які вчиняються шляхом використання високих технологій. Тобто така характеристика чітко вказує на особистість людини. Вчинити такий злочин в змозі далеко не кожний, а лише особа, яка володіє особливими знаннями у сфері використання комп'ютерних технологій.

Одним із найважливіших елементів кримінальної характеристики злочинів є спосіб вчинення. В нашому випадку це може бути протиправний доступ до забороненої інформації, яка знаходиться в мережах інтернет порталів, виготовлення або розповсюдження шкідливих програм (віруси, програми «зломщики» і т.д.), перехоплення інформації, порушення авторських прав та інші способи [4, с. 143].

У розслідуванні злочинів важливе місце займають сліди вчинення злочину. До таких слідів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку слід розуміти «віртуальні сліди», що обумовлено специфічними властивостями, які притаманні лише таким слідам. Віртуальний слід – це будь-яка криміналістично значима зміна стану інформаційних систем, пов'язане із подією вчинення злочину і зафіксоване у вигляді комп'ютерної інформації на матеріальному носії [5, с. 228].

Так, на основі викладеного можна зробити висновок, що криміналістична характеристика злочинів у сфері використання електронно-

обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, включає у себе такі елементи як: спосіб, об'єкт посягання, місце вчинення злочину, особистість злочинця, а також сліди вчинення злочину. При цьому всі ці елементи мають свою специфіку, яка обумовлена об'єктом безпосереднього посягання у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Література

1. Біленчук П. Д., Гель А. П., Семаков Г. С. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів. – К., 2007. – 512 с.
2. Гаврилін Ю. В. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів / Ю. В. Гаврилін. – М.: Книжковий світ, 2008. – 332 с.
3. Козак Н. Криміналістичні аспекти поняття «комп'ютерні злочини» / Н. Козак // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 2.
4. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) / М. В. Салтевський. – К., 2005 – 588 с.
5. Тіщенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія / В. В. Тіщенко; Одес. нац. юрид. акад. – О.: Фенікс, 2007. – 260 с.

УДК 343.36

Остапенко Л. А., к.ю.н., доцент

Берднік І. В., к.ю.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет,
м. Чернігів, Україна

ПРАВОСУДДЯ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Визначення поняття об'єкта злочину має велике теоретичне та практичне значення. Проте наука кримінального права не дає на нього однозначної відповіді. Натомість існує декілька концепцій з цього приводу. Більше того, у межах однієї концепції серед деяких її прихильників часто немає єдиної думки щодо визначення окремих положень.

Правильне встановлення об'єкта злочину дозволяє дати юридичну оцінку конкретного злочину. Властивості об'єкта посягання допомагають усвідомити зміст інших елементів та ознак складу злочину (спосіб вчинення злочину, спрямованість умислу особи тощо) [1, с. 7]. З'ясування сутності об'єкта злочинного посягання в деяких випадках має значення для відмежування суміжних злочинів та їх правильної кваліфікації. Все це зумовлює необхідність кримінально-правових досліджень родового, видового і безпосереднього об'єктів конкретних злочинних посягань, що